

HISTORIA TRANSLATIONIS CORPORUM SS. RAGNOBERTI ET ZENONIS,

AUCTORE JOSEPHO SACERDOTE.

Ex cancellario regis Aquitanorum, præceptore regis Ludovici.

(Apud Acherium, Spicileg. tom. II, pag. 127.)

Incipit de Translatione corporum beatorum RAGNOBERTI et ZENONIS, et de virtutibus quas Dominus per illos ostendere dignatus est.

CAPUT PRIMUM.

De admonitione sive translatione corporis.

Anno Incarnationis Domini nostri Jesu Christi 846, indictione vero x, anno vii, regnante Carolo rege, scilicet filio Illudvici imperatoris, Sergio Romanam Ecclesiam gubernante (apostolatus honorem sortitus est anno primo, quo sub tempore capta est ecclesia beati Petri principis apostolorum), Balfrido venerabili episcopo Bajocensium Ecclesiam regente, apparuit beatissimus Bajocensium Ecclesie Ragnobertus pontifex in visu cuidam venerabili viro Herveo nomine, blandisque eum alloquitur sermonibus : Surge, vir Dei, vade ad Bajocas civitatem, et ascepe locum qui vocatur Montem Ecclesie, ubi quondam episcoporum ipsius civitatis corpora sepeliebantur : invenies ibi basilicam in honore beati Exsuperii primi ejusdem sedis episcopi fuisse constructam ; sed jam a suis pene ornatum avulsam, ut nil decoris habeat, nec etiam ullum ibidem divinum persolvatur officium ; sed quassa atque derelicta solitaria, vel ruinam sui casus præstendens ; in qua beatorum confessorum Ragnoberti pontificis atque ministri sui Zenonis corpora inculte requiescunt, sine ullius dignitatis aut honoris reverentia : ideoque præcipio in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut inde eis cum summæ religionis reverentia effosis, perducere eos asportando facias ad propria tui honoris loca, custosque eorum omni tempore fias, atque prævideas ad eorum humanda corpora loca suis vitioribus apta, ubi honorifice permanere valeant. Quo dicto mox evanuerunt. Qui consurgens, reducta quam viderat visione ad memoriam, consternatus animo incredibilem exhorruit visum. Nam credidit phantasmatica illusionem se delusum, et ob id nulli indicavit, sed per omnia oblivioni tradidit. Consideravit autem ponderibus multorum criminum se illatum, ac sæculi scilicet laicalibus negotiis implicatum, visionibus nullo modo se credens cælestibus perfui, nec sanctorum corpora de eorum sepulcris sublevare, neque audere ad propria loca asportare.

Peracto itaque quodam spatio temporis, secunda vice adfuit isdem venerabilis vir jacenti Herveo super latus sinistrum ; visum est ei per soporem noctis, ut dextro in latere pugno idem sanctus percuteret eum ; increpans dure ; quare prætermittet pri-

^a Illatum, Lege, illigatum.

ris visionis jussioem, quam Dominus per servos suos ei dignatus fuerat ostendere : qui ob hoc febre correptus, trium mensium cruciamenta vexatus est ; quæ secundi ordinis visio viii Kal. Julii illi ostensa est, quam velut priorem penitus ob suæ fragilitatis considerationem incredibiliter siluit.

CAPUT II.

De aspectu terribilium, et de vestimentis beati Ragnoberti, quæ in translatione ejus illæsa apparuerunt.

Appropinquante autem Nativitatis Domini nostri Jesu Christi celebritate, eadem solemnissima nocte post pullorum cantum venerunt ad præfatum Herveum duo viri visibiliter, quorum unus vestibus videbatur indutus esse episcopalibus : planta ^b autem desuper qua utebatur erexerat rutilabat aspectu, qua etiam eum in sui translatione corporis vidimus obvolutum, hodieque in sepulcro cum ipso corpore permanere firmamus. Erat enim isdem venerabilis aspectu terribilis, statura sublimis, compta capitis cæspicie quantitas resplendebat, rubicunda quidem facie ac nimio candore suffusa : qui ante eum astans, ipsum terribilibus verbis alloquitur dicens : Ego sum Ragnobertus pariter cum Zenone meo socio, et sumus jussu omnipotentis Dei missi, quos misit Jesus Christus ad te tertio, et ostendit per nos secretum misericordie suæ tibi : sed tu inobediens, suis jussionibus parere nullo modo voluisti, contumax etiam præceptorum suorum jussa implere renuisti : et quia hæc quæ tertio tibi nuntiavimus parvipendens, non oblivioni tantum tradidisti, non attendens cælitus tibi secretorum arcana revelari ; sed quia hæc intra te penetrare noluisti, spernens legationis nostræ imperium, ecce complebitur super te quod Propheta Dominus voce loquitur, dicens : Qui noluit benedictionem, prolapsum ab eo, et induit maledictionem sicut vestimentum, etc. (Psalm. ciii, 16, 17.) Scias autem te, quoniam ab isto die præceptorum jussa perficere conatus non fueris, propter quod inobediens tanti temporis spatio exististi, languore plurimo tempore consumi, ac tale tui corporis lære detrimentum, ut præter servum Dei Job nullus hominum ad vitalia rediens dona fuisset, quantas sui corporis persolvisset pœnas. Ac per hoc castigatus, ne amplius, tanti divini muneris persuasionibus perfunctus, sic incredibilia arbitreris donarum secreta. Id est, si etiam adhuc contumacissimo elationis animo differre tentaveris, ac Dei omnipotentis jussa implere recusaveris, sit tibi morbo morbi elephantino, atque toto lepra interitis corpore percus-

^b Planta, Acherius emendat, planeta.

so : sanies autem uicerum scaturiet per munitissimas usque ad exterminationem tui corporis metas, ut vix quilibet charorum sufferre pessime putentis corporis valeat cicatrices, ac tali perfunctus funere, damnabilis in inferno eris sopitus. Ut enim hæc mente pertractans utrum agendi concedatur tibi potestas a Domino, aut ut accepisti perfaciter perficere possis, quindecim dierum spatium tibi attribuitur.

Sanctus autem Zenon, qui cum beato aderat Ragnoberto confessore (obtectus vestibus præalbis diaconi videbatur, quæ in translatione sui corporis nusquam, sicut beati Ragnoberti vestes, comparuerunt ^a), his dictis ab aspectu viri discesserunt. Age nunc, vir Dei, recordare, et illatam cœlitus tibi visionem mente pertracta : et quia duo tibi oblata videntur quæ potius sunt sanitatis tuæ remedia, exsequenda ne negligas statuere, quoniam iudicio divino aut pœnas præsentis vitæ persolves, aut futuras æternaliter.

At subito perterritus evigilans, de stratu quo jacebat surrexit, et quæ viderat ratione mentis cum terrore penetravit, et ad ecclesiam ad quam vespere venit ob Nativitatem Domini nostri Jesu Christi celebrandam, convolvit : ac peracto in Dei laudibus festivæ noctis officio, etiam diurno, sacratissimi diei ministerium audiendo persolvit.

Itaque eodem Nativitatis Domini nostri Jesu Christi, qua die eandem civitatem territus perrexit, cupiens præfato Balfrido proprio urbis episcopo patefacere nominata. Sed cum nullomodo eum ibidem reperisset, Lindis ^b quam celerrime civitate rediit ; ibique Freculfo ipsius civitatis venerabili episcopo invento per omnia quæ viderat indicavit. Præsul autem hæc audiens, ad hæc eum persciendum corroborari studuit, dicens : Si enim quæ asseris vera tibi nuntiata videntur, age, vir Dei, quantocius, ut perficias quod tibi annuente Domino injunctum est. Dominus enim qui tibi hæc jussit nuntiare, erit in comitatu tuo, ipsumque habebis fortissimum tui operis adiutorem, et diriget pacis suæ angelum tecum, qui te custodiat, et per viam salutis gressus incedere faciat tuos, ut juxta imperium Domini omnia satagere queas. Sin autem illusionem deceptus quadam, more somniantis phantasiarum caperis, hoc nisus et hoc conatus fueris temerarius agere, procul dubio præsentis vitæ periculum animæ rerumque tuarum incurres, atque pœna plecteris æterna.

Præterea instructus religiosissimi præsulis Freculfi consilio Herveus, assumptis duobus secum venerabilibus presbyteris, Guinemarum nec non Harduinum, festine Baiocas civitatem, ubi sanctorum requiescebant corpora, perrexit : tamen

^a Comparuerunt. Vel legendum computruerunt, vel addenda vox, putrefacta.

^b Lindis, id est, Lexovium, ait Acherius.

^c Obiit. Fœde quidem corrupta est pluribus in locis hæc narratio, sed ut non omnes, ita quotquot

A clam eandem civitatem propter Brittonum devastationem, qui eodem tempore eandem terram occupaverant, et multa clade regionem deprimebant, aggressus est.

CAPUT III.

De introitu ecclesie quando monumenta eorum translata sunt, et de nebula quæ in crastino per universam illam regionem fuit.

Introivit autem ejusdem civitatis ecclesiam, et accensis luminaribus Domini auxilium ibidem deprecabatur. Advesperascente siquidem die ut signum ad completorii sonuit officium, intravit cum Dei sacerdotibus ecclesiam in qua erant sanctorum corpora confessorum. Cœperunt fodere sepulcrum beati confessoris Ragnoberti, et inde devote cum divini muneri protectione, gaudio magno repleti collegerunt præfati venerabiles sacerdotes ossa beati Ragnoberti pontificis, elevantesque de sepulcro cum tota devotionis reverentia, astrinxerunt eum pallio, et novo in vase posuerunt. Post hæc ad Zenonis ejus quondam discipuli diverterunt sepulcrum ; quò manus injicientes, tulerunt eum de tumulo quo jacebat, et in alio vase concluserunt. Illucescente denique die sanctorum corpora cum hymnis et laudibus divinis deportantes, civitatem exierunt. Fuit autem eo die circa omnem regionem tam densa aeris nebula, ut vix alterutrum conspicerent, quò ad viæ subsidium Domino annuente plurimum profuit.

Eodem tempore Balfridus ipsius civitatis præerat episcopus, qui crimine fuerat nefando apud gloriosum regem Carolum accusatus, et obiit, ^c quia ad sanctam synodum ab eo congregatam convolverat, defuit civitati, in synodo ad officium quo corruerat, quia ab eo suspensus fuerat, recepit, etiam et donis adornatus plurimis. Interea pergentes præfati viri cum sanctorum corporibus, vespertina facta diverterunt ad quietem in villam quæ vocatur Nogerolis ; ibidem nocte illa quiescentes in divinis officiis noctem pervigilem duxerunt.

CAPUT IV.

De cæca a nativitate quæ lumen recepit; et de lumine quòd ante illas ferebatur inexstinguibili.

Mane autem factò levantes hæreris suis sanctorum corpora, iter quòd Domino favente inchoaverant, carpere cœperunt. Venit in occursum eorum plurima jam turba populi, ac circumquaque religiosi sacerdotes Dei : et dum secundo die pergerent jam cum multa populi turba, accidit ut pervenirent in locum ubi quidam sceleratorum hominem eadem nocte interemerant. Ac dum sepulturæ corpus ejus darent, ob eleemosynam suam cepit Herveus denunciare populo, ut ejus pro animâ Domini misericordiam implorarent.

Factum est ut veniret ibidem cæca quædam a nativitate sua, nomine Bedenigga, et lumen quò poterimus maculas eluere animus est, ut hoc loco quòd ita ut exstat intelligi non potest, ac certissima quadam ratione restitui potest, nempe si legatur, et ob id, quia, in synodo autem officium, etc.

semper carerat accepit, ubi Domino miserante ante sanctorum exsequias sanitatem promeruit. Quod v Idus Jan. actum est. Eorum enim lumina (etsi soleant illo tempore dies nimis imbribus ac pluvius abundare) nunquam deluerunt, sed continuo inextinguibilia permanserunt. Levantes autem sanctorum corpora de loco quo substituerant paululum, ubi et cæca a nativitate lumen receperat, pervenerunt ad basilicam in honore beati Victorii consecratam, quæ in proprio genitricis videlicet ipsius Hervei est constructa: ibidem deposuerunt sanctorum corpora super aram in eadem basilica fabricatam. Aurora siquidem diei surgente, dum confessorum fama in regione percuberat, venit quidam homo manum habens aridam, quæ nullo usui erat apta, quam etiam ad os suum nullo modo ducere poterat, et sanitati restituta est.

CAPUT V.

De femina quæ quatruiduanis febribus vexabatur, liberata, et de aliorum multis, et de doloris dentium sanitate multorum.

Octavo denique die quædam femina, Savenfidis nomine, ad sepulcra sanctorum confessorum quatruiduanis febribus vexata convolsit, et mox sanitatis gratiam promeruit, et a suo quo tenebatur languore liberata est. Multi vero illis correpti febribus ex vicinis circumquaque regionibus ad præfatorum corpora beatorum cum devotionis suæ votis convenere, et effectum petitionis suæ meruerunt. Diversis nec non infirmitatibus variisque corporum languoribus exercitati, vota sua deferentes advenere, qui Domino propitiante ab omnibus in eodem loco curati redierunt.

Neque enim silendum puto quæ Dominus miracula per servos suos operari dignatus est. Nam hæc audientes et infirmi reformantur ad fidem atque sani corroborantur ad potiora; dum enim acta studiosi viri sanctorum litteris alligantur, et in memoria per tempora habeantur, ad magnam suæ devotionis certamen provocant audientes: quorum dum sanctorum conspiciunt bona actionis studia, ubi se in meliora extendere debeant agnoscunt. Considerant autem se quasi in quodam visionis suæ speculo, et quid deforme visum fuerit, eum Dei intuitu expurgare contendunt. Videt enim mihi quisque qualiter debeat Christum imitari in variis sui corporis afflictionibus, et presentia mundi despiciere, atque ad æternam felicitatem quanto citius festinare. Cum enim tormentis persecutionis, verbera et nimia jejunia sanctorum recitantur, bonæ voluntatis viri comptinguntur, divino munere illustrati ad pugnam agerem, ut eandem quam consecuti sunt gratiam sancti Spiritus per certamen laboris, consequantur et ipsi per devotionis obsequium: eoque fit ut imitando per diversa passionum tormenta eos, palmam quam victores adepti sunt, et ipsi qui eos devote imitantur in æterna felicitate regnaturi percipiant. Præmium enim supernæ remunerationis in perseverantibus fit, atque ideo perseverantes mercedem laboris prose-

quantur. Bene enim expectat promissionem Dei, qui mandatum ejus exsequitur, cujus iudicium de nostro examine pendet. Quod serimus, metimus, quod damus, accipimus: dum enim videmus mala intus diu tolerasse sanctorum, eorumque exempla ad membra reducimus, fortiores ad toleranda passionum genera reddimus, quoniam eos præceperat vidimus jam cum Domino triumphantes. Et si in hisdem infatigabiles angustiis pro nomine Domini nostri Jesu Christi steterimus, et ipsi gloriam perpetuitatis vitæ consequi merebimur. Multum enim sanctorum exempla prosunt, maxime imitantibus ea. Plurima sanctorum bona sunt communia multis, atque ideo ea delectantes liberius animum in laboribus, in vigiliis, et orationibus, et jequiis, sublevant, et ad meliorem vitæ certamina tota intentione perficienda coguntur. Si qui autem, aliquid hujusmodi virus in penetralia irrepserit, mentis inescatis medullis, habet medicamenta castissima quo currendum festine est, ut antequam ad cicatricis putredinem perducatur, vulnus curetur sanctorum precibus et exemplis.

Nolentes siquidem attingere sanctorum vestigia, per abrupta viarum gradientes duplici teruntur constrictione, ac in futuro duplici teruntur damnatione. quia bona quæ agere poterant non egerunt, et mala quæ agere non debuerant fecerunt; quapropter acta sanctorum et etiam miracula eorum quæ Dominus noster Jesus Christus, per eos, operari dignatur, ad profectus nostri usum sunt trahenda, et memorie commendanda, et semper meditanda; quoniam qualiter Deo placuerunt et servierunt ibi plener invenitur. Sed quoniam paululum digressi sumus, ad superiora revertamur exsequenda: stylum enim quasi ad alia movimus scribenda: tamen inibi permansimus, quia de eis asserimus.

Præterea sub eodem tempore cæcus quidam Capomanica regionis, erat nomine Hildegarius, qui per sporem noctis admonitus est ut pergeret ad sanctorum corpora ob luminis sui receptionem. Qui mox manibus cujusdam famuli sustentatus, perducus ab eo venit ad eorum monumenta, ubi gratia Domini luminis officium quod diu perdidit recepit, et pristinam sanitatem promeruit.

CAPUT VI.

De paralytica curata, et de ecclesie constructione admonitio.

Neo illud prætereundum est quod paralytica quædam, nomine Gisildis, per annos quinque corporis dissolutione jacebat, nec ullam membrum ad sui vigoris officium vel obsequium habere poterat; quæ dum manibus famularicis sua allata deportaretur, ante sanctorum corpora prostrata requievit, cui beatissimus Ragnolbertus pontifex, et Zanon ejus socius appaeruerunt in excessu mentis, et dixerunt ei: Surgens vade ad Herveum, et diu ei ut construat ecclesiam in honore sancti Salvatoris in loco mundo, et incontaminato; quoniam nullo modo vult Deus ut in hoc loco quiescamus, et ibi sepeliatur.

Sic est semper consuetudo sanctorum mundi-
tiam mentis et corporis querentes, mundam Deum
videre merentur. Procul dubio quisquis Deum xi-
dere contendit, munditiam mentis ac corporis nito-
rem querere studeat, quia nullis ab aliis censatur
Deus, nisi mundis corde, sicut ipse dicit: *Beati
mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. v,
8), et alibi quidam:

Qui cupis esse bonus et vitam queris honestam,
Dilige munditiam corporis atque animæ
Munda domus mundam Dominam retinere valebit.
Nam talis semper hospitis hospes eris.

Si enim locus corpori mundus ad sepeliendum
queritur, quanto magis puritas cum munditiæ ni-
tore tenenda est? Nihil enim proficit mundam loto
corpus tenere vestibis præclaris, animam infe-
rius suis sordibus delictorum fœdatam habere, sed
nihil officit corpus exterius quibusdam quietiorum
vulneribus obvolvi, intèrius mentem sanitatis in vi-
gore tenere.

Præfata femina dum monita audivit, ad hæc verba
respondit: Quæ sum ego ut hæc dum nuntiavero
credi valeamus? Nam nullo modo creditura sum.
Cui beatus confessor Ragnobertus respondit: Fac
sicut tibi impero, et faciam in te eruditatis si-
gnum, per quod omnino dictis credent tuis. Surge,
ait, in nomine Domini nostri Jesu Christi, et sis ab
hæc qua teneris soluta infirmitate; accipias caro
sanitatem suam, ut per hæc quæcumque dixeris fide
astruas. Verum est adhuc aliud indicium rei ve-
ritatis ordinem pandens: nam ab hæc præsentis die
usque translationem corporis nostri, nullum Domi-
nus Jesus Christus per nos servos ostendere digni-
bitur miraculi signum, quantum in hac ecclesia eri-
mus ubi corpora defunctorum tumulata jacent, quo-
rum spiritus in inferno cruciatur; nullo modo enim
huc accedere possumus. Quid nobis in cœlesti Hie-
rusalem, in patria vitæ cum Domino, cum illis qui
claustris infernalibus obserati torquentur? Fuit
autem in hac peregrinatione qua elisit iustus pariter
et injustus licet enim conversatio sanctorum
in hac vita semper sit in cœlis ob exhibitio-
nem operum bonorum, tamen corporum conditione
æquali sociantur via; post quam recedentes de hac
flebili captivitate, dividuntur altrinsecus, quoniam
iusti pergunt ad felicitatis patriam, ubi solius De-
visione fruuntur cum angelicis choris; impii et pec-
catores ducentur ad sæva tartarorum tormenta, ubi
cum diabolo et angelis ejus cruciantur. Et hæc est
summæ infelicitatis miseria, in hoc mundo pariter
convivere, et vita hæc pariter frui, sed non æquali-
ter vivere: pro quo nos huc advenire jam non pos-
sumus, cum nostra revisimus corpora; ideo eligat
nobis novus ad humandum locus, quo corpora nostra
quiescant, ubi etiam angelorum gloriosus fiat con-
cursus, et vota placabilia ibidem offerantur, quoti-
dianæ laudes Domino cum divinis die noctuque offi-

ciis, quo etiam concurrentes veniam peccaminum
impetrare valeant, et variis sanari languoribus, ad
quam superna illustratione clementi vultu et sereno
respiciat sempiternè Dominus. His diebus nusquam
comparuerunt. Illa autem statim de stratu quo ja-
cebat sana consurgens, nuntiavit Herveo quæ vide-
rat et audierat, et quæ imperata fuerant.

CAPUT VII.

*De dedicatione ecclesie, et de virtutibus quas Dominus
ipso die per suos servos ostendit.*

Hæc religiosus vir Herveus audiens, cepit mente
tractare quo loco, et unde, quibusque ex sumptibus
ecclesiam in honore sancti Salvatoris fundaret. Re-
perit siquidem, Domino annuente, locum Deo dignis-
simum ob præclara sanctorum merita: et propriis
de sumptibus, non ut voluerat atque optaverat, ta-
men ut potuit, ecclesiam in honore Domini nostri
Jesu Christi fundavit, et exigua paupertatis inopia
culminibus erexit, atque variis adornavit speciebus,
ut potuit: sicque totum ad perfectum Domino
gubernante, perduxit opus. Jamque advenerat ejus-
dem ecclesie dedicationis tempus, et beatorum cor-
porum translationis festiva dies, in qua aderant ve-
nerabiles, præclari meritum præsules, id est ejus-
dem regionis Freulfus Lixogensis episcopus, nec
non Balfridus Baiocensis civitatis præsul, atque
Abrincatensis Ecclesie Ansegaudus pontifex: qui
vocati ab Herveo x Kalend. Aprilis Suiaçum villam
advenere, pariterque convenientes ad divini mune-
ris laudes celebrandas populorum turbas monue-
runt, ac totius noctis vigiliis congruis officiis so-
lemniter consummarunt. Et aurora die surgentes
induunt se vestes sanctas cum multitudine ipsius
ordinis sacerdotum, ad sanctorum transferenda cor-
pora, et locum mundissimum in quo eos ponerent
præparaverunt, in quo totius fere provincie aderat
fere frequentia populi, laudes debitas Deo persol-
ventes, et omnium venerabilium sacerdotum ordo, ad
eum festivissimum diem confluxerat. Cum quo etiam
inaumerabilem populorum vulgus unius Dei laudes
ac vota exultabili lætitia referentes, exultabant
omni gaudio repleti, expectantes dici festivam so-
lemnitatem.

Jamque ipse dies quasi hora tertia compleverat,
præfati præsules ecclesiam beati Victoris, ubi cor-
pora beatorum confessorum erant, intraverunt.
Levantes autem beatorum confessorum corpora cum
hymnis et divinis laudibus ad nove edificatam do-
mum deportaverunt, in quas tres Dei omnipotentis
arca erant constructæ, quarum in medio præpa-
ratus ad sanctorum corpora sepelienda, cernebatur
loceus; quorum unus ad dexteram parietem, sepeli-
tur, id est sanctus Ragnobertus, pontifex, alius ad
sinistrum humo conditur, ubi usque hodie veneran-
tur sanctam inhabitantes domum. Antequam a præ-
fatis præsulibus deportarentur, per sanctificationis
gratiam consecratur domus Dei intèrius et exterius.

Victoris. Supra capite legitur Victorii. Haud
ita multo post, pro arca restituendum præ-

Lixogensis. Aclerios emendat, Lixovensis.

Etenim tria ibidem altaria trium præsulum consecrationibus sanctificantur; quorum primum in honore Domini nostri Jesu Christi venerabilis Freculfus Lixogensis episcopus consecravit, medium Balfridus antistes Baiocensis Ecclesie in honore sancti Ragnoberti et omnium sanctorum cum Zenonis sanctificavit, quod ad capita confessorum videbatur esse fundatum: tertium enim pontifex Abrincatensis urbis Ansegardus in veneratione sancte Dei genitricis Mariæ et sancti Joannis Baptistæ benedixit.

His ita rite ex more compositis, tumulantur beatorum corpora confessorum; tumulumque in suis locis cum laudibus et divinis honoribus, Domino gubernante, considerunt. Fit gaudium totius urbis, ac exultationis intonant voce laudes, et usque hodie perpes inenarrabilis ibidem permanet lætitia. Quantus monachorum alterat ordo, canonicorum quam plurima turba! Videlicet ex vicinis regionibus fere ibidem confluerat omnis populi multitudo: et quousque sepulturae traditi sunt, prosequuntur cum hymnis et laudibus, sive quantislibet spiritalibus exultationibus. Quid autem eodem die gaudii actum est, silentium nullomodo videtur. Pluvia enim omnem illius regionis terram occupaverat, ad instar fluviorum cuncta irrigaverat; sed in eodem loco quo populus ad celebrandam festivitatis diem convenerat, nihil omnino pluit, miro modo aliunde venientibus eis aquosus huiusmodi defecerat, ibidem vero diem festum agentes eos nihil roris attigerat. Sicque Dei sacerdotes qui vestes sacerdotales induti conveniant ad corporum exsequias beatorum cum omni populo, absque pluviarum imbribus, quousque sepulturae commendati sunt, etiam gaudentes ad propria pergere ceperunt.

Præterea quæ omnipotens Deus eodem translationis ecclesieque dedicationis die per servorum suorum merita agere dignatus est, futuris temporibus ad multorum profectam memorie commendandum est. Mita quælibet, Hildeburgis nomine, a natiuitate, locuta est. Quia enim novæ translationis novæque consecrationis ecclesie dies illuxerat, novo miraculorum signo diem illustrare voluit Dominus suo, ostendens plurima illis temporibus fieri signa. Aliud vero vidimus eodem die miraculum quod nec reticendum est. Quædam femina, Bertinda nomine, demonio vexata ibi eadem die liberata est. Præterea cæca quædam ad sanctorum corpora loco ubi prius ante translationem requieverat residens, misericordie Domini postulans dona, ipso festivitatis die illuminata est. His enim tribus Domini signis dies ista cernitur illustrata. Et quoniam tria intus ædificata sunt altaria, trium miraculorum ibidem effecta sunt signa. Siquidem celebratur hæc festivitas solemnissima die via Kalendas Aprilis.

CAPUT VIII.

De cæco a natiuitate illuminato.

Quidam etiam cæcus, Hermericus nomine, ab ipso matris utero, adveniens visum quo semper caruit recepit, et in pristinam meruit reformari san-

tatem: sicque luminis sui recepta claritate ad propria gaudenter remeavit.

CAPUT IX.

De elatione sacerdotis et crure fracto.

Dum autem repletus gaudio viam qua venerat ad suam reverteretur Deo gratias referens, obviam quidam sacerdoti equo sedenti nomine Gulsoido, isque dixit ei: Unde venis et quo vadis? nonne tu ille es qui dudum amisso lumine cum ductore per plana viarum incedebas? Cui cæcus respondit: Ego sum qui nunquam aspectum cœli videre præter hodie merui, sed semper aliorum manibus ductus, vias per quas ire cum ductore habui, perrexi. At, inquit sacerdos, cujus tibi videtur meriti hoc factum esse, ut amissum acciperes lumen? Qui respondit: Sanctorum confessorum virtutibus liberatus sum, et admodum sanus effectus. Tunc præfatus irridens sacerdos virga quam manu gestabat crus percutiens suum, inquit: Ita enimvero egit, ut jactaris, Dominus per hos servos hoc miraculum, veluti ego modo frangam hæc mea propria crura. Et dum percussit virga crura, talibus dictis continuo crure dolor prosequitur, et terram equo decidens, crus fractum apparuit. Quo indicio manifestatur, et cæcus liberatus est per sanctorum merita, et sacerdotis crus ob incredibilem Dei omnipotentis circa servos suos pietatem suam propria culpa fractum. Pervenit autem sermo in omnem illam regionem, et nusquam erat locus quo nomen Domini non invocaretur, et sanctorum Ragnoberti confessoris nec non Zenonis ejus socii præclara merita non venerando memorarentur.

CAPUT X.

De muliere a fluxu sanguinis liberata, savente Domino.

Fuit autem ex Baliola villa femina quædam orta, quæ fluxum sanguinis patiebatur multo tempore: quæ etiam ad sanctorum corpora sua vota detulit veniens, ab hac quidem liberata est ibi infirmitate, et sanitate percepta ad propria reversa est. Sed quia præcedunt plurima signorum miracula quæ Dominus per servorum suorum merita operare dignatus est, quique etiam ad hunc deferri locum eos præcepit, et multa subsequuntur in eodem loco facta, dignum judicamus ex plurimis pauca inserere. Quis enim enumerare valeat quanti infirmi quotidie ibidem Domino annuente a variis languoribus curantur? Nullus æger causa suæ ægritudinis devote ad curandum veniens, ut ibi non mereatur exaudiri atque curari. Quocirca hinc inde diversis vexati veniunt infirmitatibus, semper Domino nostro Jesu Christo propitio sanari merentur. Unde manifeste colligitur dum exterius visibiliter sanantur, intus per omnipotentis Domini occultissimam pietatem a multis peccatorum nexibus solvuntur, sublevantur delicta, crimina abluuntur, et diversa peccaminum genera Spiritus sancti gratia illustrati misedunt. Quapropter cum diversis languentibus ad eundem sanctam locum ob sanitatis remedia festinantibus,

CAPUT XI.

De lumine cæco restituto.

Venit etiam cæcus quidam ex villa præfata Balio-
las, de qua femina venerat quæ fluxum sanguinis
patiebatur, nomine Odricus; et dum ad beatorum
confessorum corpora pervenit, facta oratione lumi-
nis sui claritatem recipere meruit, et qui cæcus
fuerat veniens, videns gaudio repletus reversus
est.

CAPUT XII.

*Item de filia cæca a natiuitate quæ non habuit lumen,
et lumen accepit.*

Cujus etiam filia cæcitate suis carens quondam,
quam habere non potuit, in die festivitatis ipsorum
Domino miserante habere meruit, et velut pater re-
cepto suæ claritatis visum, inde exsultanter ad propria
reiecit.

CAPUT XIII.

De clauda sanata.

Venit præterea quælibet clauda, Regnoara nomine,
aliorum manibus deportata ad curationis locum;
ubi membrorum suorum debilitum recepit sanitatem,
et propriis gressibus absque cujuslibet suffragio, Do-
mino gubernante, revertitur.

CAPUT XIV.

De obedientia Hervei, et de infirmitate illius.

Illud inserere placuit quod beatus confessor Her-
veo inobediens suis monitis ventura prædixit. Tertio
namque visionis suæ ordine objurgando prædixit
multa eum adversa passurum, eo quod suis monitis
non crediderit, et jussa Domini incredulus non ex-
pleverit, sed oblivioni cuncta tradens, et sanctorum
præcepta non attendens: ideoque impletur sanctorum
sermo: licet sero venit super Herveum plaga
dicta, intolerabilis tribulatio cordis, membrorum
omnium dissolutio, in tantum ut per decem et octo
menses continuos cordis et corporis sequeretur dol-
lor. Jamque pene carne defectus, ut vix nisi Do-
mino sustentante vivere in tanta corporis debilitate
quis valeat, admodum cruciamenta tolerare, et quæ
dici nec possunt, nec etiam credi; denique refrige-
rium neque die, sed neque nocte corporis sensit.
Cibus et potus tantummodo aqua fuit. Qui nec in
partem alteram declinare poterat, nec manum ad os
ducere: sique talibus consumptis cruciamentis, per
præfatum diutissime tempus vexatus est. Sed cum
jam tempus misericordiæ Domini immineret, ut ex
tanto dolore quolibet modo reciperet suffragium, re-
cordatus præconcessam sibi licentiam a Domino
nostro Jesu Christo sanctorum meritis; ad sancto-
rum igitur sepulcra delatus est, ibidem Domino fa-
vente sanitatis auxilium meruit, et incolumitatis suæ
recepit salutem. O ineffabilis divina pietas, et mise-
ricordia clemens, quam ideo in præsentis vite pœniti
facis peccatores, ut in futura vita puriores habeas;
et negligentes tua miseratione castigas, ac quælibet
diversaque irrogas flagella, ne teneantur vinculis
peccatorum astricti; resipiscentes pravorum actuum
mala, operare studeant suæ conversationis bona, per

A quæ ad patriam vitæ valeant largiente Christo perve-
nire.

CAPUT XV.

De uxore illius a febris liberata.

Denique uxor illius, Milesendis nomine, bonæ
religionis femina, a febris vexata tripuanis, lo-
cum sanctum adiens curatur, atque a sua vexatione
medetur. Dæmoniaci quamplurimi ibidem adducti,
per eorum merita quotidie curantur. Dentium autem
a doloribus ad sancti Zenonis sepulcrum plurimi ve-
nientes, et vota persolventes liberantur. Quibus-
cunque enim variis excruciat tormentorum dolori-
bus, ante beatorum confessorum tumulos veniam
postulantes, merentur accipere corporum sanitates
atque animarum.

CAPUT XVI.

De incauta rapinarum præsumptione.

Enim vero scribere non pudet quid de incauta ra-
pinarum præsumptione acciderit cullibet infelicis-
simo, quantæque miseriarum clades eum subsequuta
fuerint, et cum quo mortis suæ tormento vitam mi-
serabiliter amisit, dignam ultionis suæ pœnam in-
currens. Erat quidam miserorum crudelitatem rapi-
narum more bestiarum exercens, unus tyrannorum
ex sociis cujuslibet infelicissimi Martini, qui secun-
dum suæ voluntatis consuetudinem sanctum locum
impudenter aggrediens, manipulos segetum quos-
cunque ligamine astringens cœpit rapere, ac de
eodem sancto loco deferre. Quæ cum quidam servo-
rum Dei, Gothardus nomine, cellam egrediens ita
agentem cerneret, blandis eum verbis alloquitur,
dicens: Cur, frater, locum sanctum tam irreverenter
intrasti? et quare spicarum congeriem, de quibus
hujus loci fratres vivere debent, tecum niteris aspor-
tare? Isdem ad cumulandum malitiæ suæ votum
plenus spiritu immundo inquit: Et si Ragnobertus
spicarum foret manipulus, utique equo meo ad co-
medendum dedissem. Hæc audiens frater Gothardus
cellulam festinus rediit, et clauso ostio Domini mi-
sericordiam implorare cœpit, atque sanctorum me-
rita invocare. Tunc præfatus vir cum segetum garbis
ad villam Promerendum nomine perrexit, ubi dum
quamdam domum intraret, equo manipulos ad come-
dendum dedit, et homini cujus erat domus indicavit
quo loco garbas invenerat, et qualiter vi acceperat,
quodque cum famulo Dei fuerat locutus indicavit.
Cui homo inquit: Contra animam tuam, miser, fe-
cisse te pœniteat: vade revertens ad sanctum locum,
et reporta quæ præsumptive hinc detulisti, ac pœni-
tentia ductus humilia te in conspectu Dei ac sancto-
rum suorum; ne veniat super te furor Domini et
indignatio, et consumptus a dæmonio intereas. At
ille respondens aiebat: Nequaquam ita per salutem
meam faciam, et si idem sanctus garba esset, utique
meo caballo ad comedendum tribuerem. Concidens
autem cecidit equus, et mortuus est. Tunc arreptus
a dæmonio miser, misit digitos in oculum suum, et
evulso priore ait: Accipe, sancte Ragnoberte, oculum
michi sublatum pro garbis tuis. Similiter ut evulsiit

alterum, isque intulit: Accipe etiam istum in mea crudelitatis miseriam pro manipulis tuis. Rediit etiam ad linguam, et dentibus propriis incisam manū ab ore suo partem linguæ quam inciderat cum sanguine traxit, sicque trium gaudiorum proprii corporis leges datas^a, etiam trium garbarum persolvit vindictam: postremo miserabiliter capillos capitis rumpendo, mox vitam finivit.

Quin nulli dubium est, redere eum infernalis tormenta, qui nec expavit dicere sanctum velle dare ad comedendum equo. Sancti etenim cum reverentia sunt tractandi, honorandi et cunctis venerandi. Nam quantis tormentorum terrentur afflictionibus hi qui rapinarum inhiant prædis, cum etiam perplexis quatiuntur doloribus, et ad infernorum claustra torquendi perpetuo descendunt, ubi sine ullo respectu et termino pœnaliter cruciantur, ubi vermis eorum non morietur, et ignis non exstinguetur, sed sempiterna corrosione quisquis crematus luct pœnas æternas. Tu autem quicumque hæc legeris, legentem audieris, recole ista, et ad memoriam sedula meditatione reduce, ut in talibus cavenda attendas, ac si venenum fugias, ne talium imitator actuum ad eandem pervenias pœnas. Sufficiat tibi de propriis tuis vivere, aut ingenio bono aut arte victum quærere, ut ab his vitam perficias istam.

CAPUT XVII.

Item adhuc simile miraculum.

Addendum præterea videtur adhuc simile miraculorum signum, videlicet cujusdam sceleratorum, qui op. suæ presumptionis execrabilia acta dignum ultionis suæ adeptus meritum, et improbitatis probatur audacia, etiam eum damnationis subsequitur vindicta. Etenim quidam servorum nomine Modingus, servus tamen fratris Hervei, cui nomen Crelion: hic stimulatus a diabolo, accessit audacter ad quamdam domum segetibus plenam latrocinii causa: et quia ostii clavim non invenit, pede ter aut quater percussit, atque in tres partes ostium domus fregit. Exin trium modiorum marsupio pleno latenter fraude sustulit, cui ipsi tertio die pœnæ vindicta mors subsequuta est. Nam corpus ejus in tribus partibus est divisum; et quia ostium domus per tres partes divisit, tres etiam annonæ modios furto asportavit, trium partium sectione corpus illius truncatum est: et sic tali morte dignus vitam finivit. Pro quo quisque auditor paveat, et terreat locum hunc ubi sanctorum corpora confessorum venerantur accedere, nisi humiliter, conversari nisi reverenter, aut agere nisi quæ honesta et pudica sunt, et ad loci utilitatem proficit, aut loco sanctæ religionis decenter congruit; quoniam si aliter fecerit, aut ibi circumquaque operatus fuerit quæ non expediunt, nullo modo permanebit: quia vindicta mox suæ damnationis eum sequetur. Tu autem, homo, attende hujus sanctissimæ religionis conversationem, et quæ sequuntur pietatis bona amplectere.

^a *Leges datas. Forte, pœnis datis, ait Acherius; mihi nihil hic emendandum videtur.*

CAPUT XVIII.

De dolore dentium Karoli regis, et de dono quod sanctis largitus fuit.

Karobus denique rex Franciæ, Aquitaniz, Niustriz gloriosissimus, dolore dentium tactus, vota ad beatorum corpora confessorum misit, statim reverentem adeptus est: cui nobilissima conjux Hermentrudis venerabilis regina ob munificentiz suæ pietatis meritum petiti præfati magnificentissimi Karoli regis magnificentiam, ut aliquid proprii largiri dignaretur sanctis confessoribus. Cujus petitioni favente Deo annuit, ac suæ pietatis donum ob suæ venerabilissimæ conjugis meritum eisdem beatis confessoribus largitus est, atque per auctoritatis suæ præceptum ibidem res cum omni integritate quas in juris beneficio habere visus fuit, perpetue habendum tenendumque confirmavit. Fuit autem isdem magnificus rex Karolus circa loca divini cultui mancipata devotissimus, ut nullus prædecessorum suorum imperatorum videlicet et parentum aut regum fuerit, qui tantis munificiarum suarum rebus exornando ecclesiis Dei contulerit veluti ipse. Quapropter villam quæ vocatur Veteradomus veniens, venit ad eum ibi Brittonum Hillispogius princeps, cum filio præfati sublimissimi Karoli regis Hludovico nomine, ibidemque Hillispogius consilio cum proceribus Francorum nobilibus, Hludovico filio suo regnum Niustriz dedit, et in hac regni parte eum regnandum constituit, et in eodem placito ob maximæ suæ conjugis nobilissimæ Hermentrudis devotionisque petitionem beatis confessoribus, veluti aliis plurimis sanctorum locis, largitus est ad servorum Dei ibidem Deo famulantium stipendia. Unde largiente Deo cum aliis quibuslibet rebus quas ibidem Deo timentes contulerunt, ejusdem ecclesiæ fratres vivere queant. Maxima autem reginarum Hermentrudis non solum regem ad hoc agendum provocavit, sed etiam passim ad beatorum corpora confessorum misit, dicens: Ex rebus impetratis meorum peccaminum veniam ad vitam æternam adipisci merear, et pallio misso pectoris mei infatigabilem dolorem sentire presentiaffer quære: Quod ita fidei ipsius comperimus fuisse, qui nec jam in primo gloriosi regis Hludovici anno, scilicet filii magni regis Karoli et Hermentrudis nobilissimæ conjugis ejus gloriosæque reginæ, pro amore Dei omnipotentis et beatorum Ragnoberti confessoris atque pontificis, sociique sui sancti Zenonis confessoris veneratione contulerunt.

Ego Joseph peccator, sacerdos omniumque servorum Christi ultimus, quondam autem Aquitanorum regis cancellarius, nunc inclyti regis Ludovici liberalium litterarum, etsi immeritus, præceptor, atque ejusdem sacri palatii cancellariorum ministerio functus, olim studiis litterarum Turonis sub eruditione Amalrici Turonensis archiepiscopi cum Paulo Rothomagensi archiepiscopo, cæjus ego Joseph peccator sacerdos indignus, quando ad hoc scribendum provocatus stylum admovi, utique hi

prælibati pontifices unoquoque quasi mente præ-
senti corpore vita, non ut debuissent scribere cu-
rari, cum nec idoneus vetustatis eloquentiæ fu-
rim, sed rusticitatis insipientiæ errore perlasus.

Unde proculius ad cunctorum fidelium pedes ia-
cens, humiliter postulo ne meis sermonibus indigne-
miam.

ANNO DOMINI DCCCLXVII.

SERGIUS PAPA II.

NOTITIA HISTORICA.

(Mansi, Concillorum amplissima Collectio.)

Sergius (a) natione Romanus, ex patre Sergio B
regionis quartæ, sedit annos tres.

Hinc cum illustri editus a matre fuisset, castis
nutrimentis, eum erudire ingenti cœpit cum studio,
ut nihil obscenarum vel libidinis ab eo quisquam audi-
re aut videre posset : puerilia, oblectamenta contem-
nere non verebatur : ita ut actibus pollere videretur
piis ab omnibus, et moribus clarescere majorum
cœperit nobilitatem, puris munitus instructusque ma-
ternis monitis.

Igitur mater exsultabat quotidie, et omnipotenti
Deo gratias referebat alacriter, qui talem sibi su-
perno prolem concessisset auxilio. Duodecimo qui-
dem ætatis suæ anno obiit mater ejus, migravitque
ad Dominum : qui relictus a matre (pater jam olim
luce carnerat) cum suis morabatur in parentum æde,
fratribus.

Eodem tempore urbis Romæ primatum gerebat
ecclésiæ Leo III papa benedictus atque præcipuus,
qui generositatem hujus præclari pueri reminiscens,
ac parentum ejus nobilitatem recolens, ad suam
eum jussit magno cum amore duci præsentiam. Ita-
que cum adductus fuisset, hilari vultu eum sere-
naque mente contemplari cœpit, et suo supra mo-
dum placuit animo. Tunc præsul eum scholæ can-
torum ad erudiendum communibus tradidit litteris,
et ut mellifluis instrueretur cantilenæ melodiis.

Insignis idem et solertissimus puer celeriter omne
literalis disciplinæ sumpsit ingenium, ut omnes
ipsi præcelleret scholæ puerulos. His optimus au-
ditis pontifex inexplebili replebatur quotidie gau-
dio pro pueritiæ ejus benignis profectibus. Tunc

(a) *Sergius*. Post obitum Gregorii IV, Joannes dia-
conus violenter sedem occuparat, sed cum schisma-
ticum ab ea legitime deposuissent, communi consensu
electus est Sergius, ejus nominis secundus, quarto
idus Februarii, anno Domini 844. Nomen quod habuit
ante pontificatum, nequaquam, ut fabulantur recen-
tiores historici, immutavit. Accidit in Sergio tertio
quod per calumniam huic pontifici impingunt. Ille
enim vocabatur Petrus, et postea se Sergium II
nominavit, non ob aliquam nominis turpitudinem,
sed reverentiæ causa. Putabat enim indignum se
vocari illo nomine quo Christus primum apostolicæ
sedis pontificem principem apostolorum ex Simone

acolythum in sancta constituit Romana Ecclesia. Vi-
cesimo autem pontificatus sui anno cum decessisset
officio, Romane sacerdotium Stephanus suscepit
Ecclesiæ, quem etiam ipse amplo tum cordis diffi-
gebat affectu. Et cum eum strenui in divinis Scri-
pturis nobiliter contemplaretur velocem, protinus
illi subdiaconatus concessit officium. Parvoque tem-
pore post episcopatus sui administratum regimen,
Ecclesiæ gubernacula Paschalis suscepit. A quo
idem vir per omnia prudentissimus, vita certifi-
tione, moribusque adornatus, tituli beati Silvestri
confessoris atque pontificis presbyter consecratur ;
qui super omnes misericordia, studio, vigilantia
atque omnibus optimis institutionibus claruit. Pa-
schale vero defuncto præsulatus culmen accepit
Eugenius. Igitur in pontificio cum tribus perdurasset
ipse Eugenius annis, Valentinus sedis ipsius ponti-
fex consecratur : cujus post castam Ecclesiæ apicem
suscepit Gregorius. A quo cum diligentius prædi-
ctus vir amaretur, archipresbyterum eum in sancta
ordinavit Ecclesia.

Qui vero cum per sexdecim solertissime guber-
nasset Ecclesiam annos, ad extrema ductus occu-
bit. Tunc vero, cum proceres, et Romane urbis
optimates, universusque Ecclesiæ populus pro eli-
gendo pontifice in unum coissent, atque alius de
alio, ut fieri solet in talibus, conclamaret, subito
per Dei providentiam divino nutu compuncti, de
antefati Sergii archipresbyteri religione diligentius
confabulari cœperunt, ut omnes conclamarent quia
dignus esset pontificatus adipisci regimen.

Firmatoque in eundem virum consilio unusquis-
que Petrum nominavit. Primus post Petrum apostolorum
sibi nomen immutavit quidem Octavianus Alberici
patriæ filius, qui vocatus est Joannes XI. Unde
commentum esse patet, quod alunt recentiores histo-
rici, Sergium prius Os porci appellatum, ob nominis
turpitudinem primum se aliter appellari voluisse,
nomenque aliud imposuisse. Hujus temporibus con-
tingit admiranda in omnium scriptorum genere cele-
brata victoria contra sacrilegos et impudicos Sara-
cenos, infame tributum exigentes, obienta auxilio
sancti Jacobi, qui omnibus perspicuus, ut regi per
visionem pollicitus erat, ante aciem adversus barba-
ros dimicare est visus. Sey. Bin.